

Rausbet ruver,
smålighet smyger

HAUK

Norges 'sjeikøkonomi' gjør oss dårligere rustet til å hente oss inn etter krisa.

Etter korona

Chr. Anton Smedshaug

KRON OG MYNT

Norges overgang fra konge- til sjeikdomme fortsetter. I årets koronapregete statsbudsjett kommer 433 milliarder av et statsbudsjett på 1583 milliarder direkte fra oljen, det vil si 27 prosent fordelt på 87 milliarder i netto kontantstrøm og 346 milliarder i overføring fra Oljefondet. I tillegg kommer skatter og ringvirkninger i realøkonomien fra oljesektoren. Det er ikke inntekter som er lette å erstatte. Og det greier vi jo heller ikke. Varehandelsbalansen for Fastlands-Norge i 2020 har stø kurs mot minus 300 milliarder og en svekkelse på nærmere ti prosent for året under ett. Siden 2013 har underskuddet doblet seg.

I tillegg til at statens utgifter i år har økt med over 200 milliarder, har fylker og kommuner 20 milliarder i tap og ekstra kostnader, mens reiselivet tapte 40 milliarder i omsetning fra januar til august. Samlet kan næringslivets tap være så stort som 250 milliarder. I vår ble kostnaden ved nedstengningen beregnet til 40 milliarder i måneden. Et virus på linje med en ekstra tøff influensa er i ferd til å føre til økonomiske kostnader av episke proporsjoner med sterkt usikre følgeeffekter.

Nå er det registrert 200.000 arbeidssøkere hos Nav, opp fra 100.000 før nedstengningen. Riktignok har antallet arbeidssøkende falt vesentlig fra toppen på 450.000 i april, men for tiden stiger tallet igjen. Det er verdt å minne om at for eksempel i USA sank ikke arbeidsledighetsnivået ned til nivået i forkant av finanskrisen før etter seks år. For Norge gikk dette mye bedre den gang. Nå er utsiktene langt mer uvisse med vår tjenestebaserte økonomi basert på oljepenger. Sysselsetningsandelen har da også falt til 66,7 prosent, ned tre prosent fra 2012-nivå.

Samtidig har vi en debatt der ulikhet er blitt det nye problemet og skatt den nye løsningen. Ulikhet bekjempes derimot langt bedre med lønnsomme industriarbeidsplasser og reguleringer i arbeids- og boligmarkedet enn med skatteordninger mange av de rikeste vil greie å komme seg unna uansett. Den nordiske modellen er kjennetegnet av høy sysselsetting, et sammenpresset lønnsystem og et utdanningsystem tilpasset arbeidsmarkedet og det løpende behovet for omstilling. Nå er vi for

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS, KNUTVAS@GMAIL.COM

avhengig av utenlandsk arbeidskraft, noe utfordringer fra verft til jordbærplukking viser. Og det utdannes altfor få håndverkere og fagarbeidere i dette landet. Samtidig tas 2/3 av de teknologiske doktorgradene av utlendinger. Vi må revitalisere yrkesfag, styrke studiestedene og stimulere til at en langt større andel av landets egne innbyggere sikres nøkkelkompetanse, som for eksempel naturvitenskapelig doktorgradsutdanning.

Derfor trengs nå en plan for reell omstilling der det vi ikke skal gjøre, er like viktig som det vi skal gjøre. Særlig må vi kutte det som krever stor import og gir lite ringvirkninger nasjonalt. Norge kan ikke fortsette å bygge ut landvind og øke investeringene i kraftforsyning langt

«Det trengs en plan for omstilling der det vi ikke skal gjøre, er like viktig»

raskere enn industriinvesteringene vokser. Mer utbygging av dobbeltsporet jernbane utenfor penderavstand fra bysentra, som Ytre Vestfold-bane og Dovrebanen samt Hamar-Lillehammer, bør settes på vent.

Nord-Norgebanen bør erstattes av en plan for opprustning av infrastruktur i hele Nord-Norge, i stedet for en sentraliserende kjempesatsing på jernbane der få folk bor. Et løft på farleder, havner og moloer, fiskemottak, bredbånd og vital infrastruktur kan følges av en teknologiplan med flere og bedre kyststruter både for personer og gods, noe som vil gi et løft langs kysten. Parallelt bør det skje en opprustning av riks- og fylkesveier

med fjerning av flaskehals og forbedring av dårlige strekninger. Da kan verftsindustrien få nye oppdrag, og bosetting og drift knyttet til kystfiske og fiskeforedling styrkes, særlig dersom vi får et automatiseringsprogram for næringsmiddelindustrien for å senke kostnadene og øke foredlingsgraden for både fisk og jordbruk. Dette vil kunne gjøres til en langt lavere kostnad enn Nord-Norgebanen.

Vi trenger regulering og industrialisering på bred front, og ny industri vil gjøre oss både rikere og reinere. Foredling av råvarer i lange verdikjeder samt automatisering og høyteknologi kan gi oss omstilling, samtidig som mer av energiproduksjonen (havvind) og transporten må flyttes fra land til sjø. Da kan vi også bygge våre egne transportmidler framfor stadig dyrere import av utenlandsk transportteknologi.

Vi trenger en systematisk industrialiseringsplan for Norge med klare nasjonale mål om for eksempel å ha ti prosent av BNP fra industri innen 2030 (opp fra syv prosent i dag), og for å oppnå det bør industriinvesteringene i Fastlands-Norge økes til opp mot 40 milliarder årlig fram til 2025 (opp fra rundt 25 milliarder i dag). Som et minimum, bør handelsunderskuddet kuttes til 200 milliarder. Vi behøver kort og godt en ny plan for Norge.

Chr. Anton Smedshaug,
daglig leder i AgriAnalyse

christian.anton.smedshaug@agrianalyse.no

Økonomene Morten Jerven, Erik S. Reinert, Maria Walberg, Rune Skarstein, Chr. Anton Smedshaug og Marie Sneve Martinussen skriver onsdager i Klassekampen.

PÅ TEPPE

Siste stikk

NRK melder at de 26 personene som var samlet til bridgekveld i Askim, likevel slipper koronabot. Politiet meldte pass.

Sedelighetspoliti

Razzia mot swingersklubb: Politiet fant 80 personer, melder Nettavisen.

De skal også ha konfiskert flere skåler med bridgeblanding.

Høye odds

I en kommentar i bilaget kan vi lese at **Mary Wollstonecraft**

Langt fra unik

døde elleve dager etter å ha født **Mary Shelley**. «noe flere kvinner gjorde på den tida».

Det var vel et populært barnenavn, da.

Syndefallet

Meningsseksjonen i Vårt Land er oppsiktsvekkende om dagen.

Norges Kristne Råd: «Moderne slaveri er vårt ansvar.»

Da er det vel bare å legge ned rådet.

Strateg

Fredsaktivist **Fredrik Heffermehl** slakter kandidater til nobelkomiteen, melder NTB.

I overkant voldsom

Som forventet fra herren med den blodferske boka **«Medaljens bakside»**.

Glissent

Storbritannias statsminister **Boris Johnson** bekrefter at det åpnes for opptil **4000 tilskuere på fotballkampene i Premier League**.

Dette må være ekstra gode nyheter for **Manchester City**, som vil få det helt som vanlig på hjemme-kampene.

Tree huggers

Nettavisen melder at byrådet i Oslo ikke vil **«kutte lønnen»**.

Det er vel MDG som går i front i denne saken også.

teppet@klassekampen.no